

Volg de Halvezolenlijn – Informatie bij route

De route volgt voor een groot deel het spoortraject, maar wijkt hier bij Drunen en Nieuwkuijk vanaf om gebruik te maken van het fietspad door de natuur langs de zuidkant van deze plaatsen waar veel interessante historische en culturele plekken te vinden zijn. Punten 1 en 2 zijn te voet te bereiken.

Volg voor de route van oost naar west de fietsknooppunten 93, 75, 71, 14, 15, 44, 17, 45, 16 en 13. Deze zijn aangegeven op de borden naast het fietspad. Ook kan er gebruik worden gemaakt van de kaart met route in GoogleMaps. Hier staan ook de interessante punten op aangegeven.

<https://www.google.com/maps/d/edit?mid=1lnPXqEdawm1tsaRNS7QxCyjRpg2RLI5C&usp=sharing>

Den Bosch

1. **Moerputtenbrug.** Vanwege het waterrijke gebied en de kans op overstromingen kon op deze plek geen spoordijk worden gebouwd en werd er gekozen voor een spoorbrug. De brug is nu onderdeel van de wandelroute door het natuurgebied de Moerputten.

Meer weten over de Moerputtenbrug en de Moerputten? Kijk dan hier: <https://www.ivn-s-hertogenbosch.nl/moerputten>

Vlijmen

2. **Venkantbrug.** De oorspronkelijke Venkantbrug is in 1944 opgeblazen door de Duitse bezetter. De brug is in 1946 hersteld.
3. **Loonse Turfvaart.** Stap op het uitkijkpunt in de vorm van een turfschuit en waan je even in het verleden. Eind veertiende eeuw begon de heer van Venloon (Loon op Zand) met de aanleg van een turfvaart van De Moer naar Den Bosch die in 1420 werd voltooid. Deze vaart liep langs de zuidkant van Drunen en Vlijmen. De tocht van de turfschuiten naar Den Bosch kon wel vijf dagen duren en omdat turf een belangrijke brandstof was voeren er veel schuiten. Ruim twee eeuwen lang verdienden de heren van Venloon flink veel geld aan turfvaart vanwege de tol die per schuit moest worden betaald voor het gebruik.

Lees hier meer over de Loonse turfvaart:

http://www.hkkonsenoort.nl/html/03_nieuws/02_plekboard/plekbord_2015_5.pdf

Nieuwkuijk

4. **De Nieuwe Wiel / Nieuwkuijkse Wiel.** Bij het woord wiel denk je misschien niet meteen aan een grote plas met water. Toch is dat precies wat de Nieuwkuijkse Wiel is. Na een dijkdoorbraak ontstaat er een wieling, een draaikolk, die een diep gat in de grond achter de dijk maakt, een wiel. De Nieuwkuijkse Wiel is ontstaan na de doorbraak van de Heidijk in 1880.
5. **Grenspaal.** Heidijk, Meerdijk. Langs het fietspad, een beetje verscholen tussen de bomen, staat een oude grenspaal. Deze twee meter hoge hardstenen paal werd in 1785 geplaatst door het waterschap, dat voluit 'Heemraadschap van de Hoge Maasdijk van Stad en Lande van Heusden' heette. Op de paal staat het wapen van Heusden (het rad van Sint-Catharina) met een kroon erboven. Dit punt aan de Heidijk vormde vroeger niet alleen de grens van het waterschap, maar ook de grens tussen het graafschap Holland en het hertogdom Brabant, én die tussen het Hollandse Vlijmen en het Brabantse Nieuwkuijk.

Streekarchief Langstraat Heusden Altena

6. **Monument Dijkdoorbraak.** Langs het fietspad liggen en staan een aantal blokken zandsteen met een inscriptie. Ze zijn in 1981 gemaakt door de Nieuwkuijke kunstenaar Legs Boelen en vormen een monument ter herinnering aan de dijkdoorbraak van honderd jaar eerder. In de stenen is een golfpatroon uitgehakt om het water te symboliseren. De laatste van de stenen ligt in de wiel en is alleen zichtbaar als het water laag staat.
7. **Emmamolen.** De Emmamolen is een stellingmolen gebouwd in 1886. Het is een korenmolen waar nog steeds graan wordt gemalen. Bij de molen zitten een restaurant, een bakkerij en een streekwinkel.
Meer weten over de Emmamolen of een rondleiding boeken? Kijk hier:
<https://www.emmamolen.nl/de-molen/>
8. **De Zeeg.** De Zeeg is een polder tussen Drunen en Nieuwkuijk. Deze polder, die vroeger regelmatig onderwater stond, is nu een gebied waar weidevogels broeden.

Drunen

9. **Baardwijkse overlaat.** Eind achttiende eeuw werd de Baardwijkse overlaat aangelegd. Door dit gebied gecontroleerd te laten overstromen werden omliggende gebieden beschermd tegen overstromingen bij hoge waterstanden in de rivieren. Het onderwater zetten van dit gebied kon ook gebruikt worden om vijandelijke legers tegen te houden. Nu is de Baardwijkse overlaat een natuurgebied waar je mooie wandelingen kunt maken.
Meer lezen over de Baardwijkse overlaat? Kijk dan hier:
<https://www.bhic.nl/ontdekken/verhalen/de-baardwijkse-overlaat>
10. **Molen Hertogin van Brabant.** Parallelweg 8. De Hertogin van Brabant is een beltmolen uit 1838 die vroeger in gebruik was als korenmolen. Nu is er een restaurant gevestigd.
11. **Wachtpost 30, Stopplaats Droneschedijk.** Eindstraat – Zeedijk. Wachterswoning tegenover het kunstwerk.
12. **Kunstwerk On top of the world.** Bij de Zeedijk in Drunen staat het beeld 'On the top of the World' gemaakt door de Rotterdamse beeldhouwer Herman Lamers. Het bestaat uit drie delen: een treinwagon, een kei en een jongetje. De stilstaande treinwagon verwijst naar het spoorverleden en draagt de rest van het werk. De kei drukt de wens van de mens om de natuur naar zijn hand te zetten uit. Op de kei zien we een groot aantal voetafdrukken, een subtiele verwijzing naar de schoen- en lederindustrie die zo bepalend is geweest voor de welvaart van de Langstraat. Het jongetje tenslotte staat symbool voor een moment van rust en reflectie en het verlangen te ontdekken wat zich achter de horizon afspeelt.

13. **Spoorbrug Baardwijkse overlaat.** De Waalwijkse brug was de enige Langstraatspoorbrug met een voetgangersgedeelte. Op 20 maart 1901 stond er een stuk in de krant over een incident met een voetganger op de spoorbrug: *DRUNEN, 19 maart. Hedennamiddag ten circa 2 uur kwam de trein uit 's Bosch die van hier zijne reis in de richting Baardwijk voortzette. Op de brug over de overlaat, die tijdens het hoge water ook voor voetgangers is opengesteld, passeerde de 82-jarige Nelis Vermeer uit Baardwijk, die een zakje met schoenwerk bij zich droeg. Op het naderen van den trein begreep hij eerst dat hij zich op het verkeerde spoor (namelijk dat voor den trein) bevond en liet van schrik zijn zakje vallen en trachtte in der haast over de ballustrade te klimmen, met het gevolg dat hij van de hoogte op het ondergelopen terrein neerkwam. De machinist, die inmiddels stopte, op een sein van den wisselwachter, hielp de gevallen met het treinpersoneel weder op de brug en vervoerde hem naar het station Waalwijk. Aanvankelijk liep het gerucht, dat Vermeer zou overreden en aan de gevolgen zou overleden zijn; doch gelukkig vernemen wij, dat hij naar omstandigheden zich voor het oogenblik redelijk gevoelt, hoewel men ernstig vrees koestert voor de gevolgen.*

<https://kranten.salha.nl/issue/NHH/1901-03-20/edition/null/page/2?query=vermeer&period=1901&sort=relevance>

Waalwijk

14. **Kunstwerk Wiel.** Waar de Spoorbrug/Bloemendaalweg in Waalwijk het afwateringskanaal kruist staat op de oever een kunstwerk. Het werk heet 'Wiel' en is ontworpen door kunstenaar Maarten de Reus. 'Wiel' is een groot en krachtig treinwiel met een ovale vorm, niet rond. Dit is om het gevoel van de snelheid waarmee de locomotieven vroeger over het treinspoor raasden extra sterk te maken. Een rond wiel lijkt stil te staan terwijl een ovaal wiel juist beweging uitstraalt. Tegenover 'Wiel' staat een werkmansbank die het idee van een perron geeft. 'Wiel' en de bank staan niet netjes in het midden van hun fundering, maar net iets scheef. Ook dit geeft weer beweging in het kunstwerk.
15. **Halvezolenpark met kunstwerk Zwaaiende vrouw met kind.** Het Halvezolenpark is langgerekt en smal. Zo smal zelfs dat er wordt gezegd dat dit het smalste park in stedelijk gebied in Nederland is. Ondanks dat het zo smal is, is het een belangrijk groen gebied in de gemeente Waalwijk. De oude spoorsloten zijn behouden en verder uitgebreid. Het groen en water vormen een verbinding voor de natuur van oost naar west door Waalwijk. In het park staat langs het fietspad een beeld. Het kunstwerk 'Zwaaiende vrouw met kind' van Astrid Koppen is door de Lionsclub aan Waalwijk geschonken. Het beeld stelt een moeder met kind voor, zwaaiend naar vader die met de door hem gemaakte schoenen met de trein op weg gaat naar de stad om geld te verdienen. Als je goed kijkt zie je dat de sokkel van het beeld de vorm van een perron heeft.

Meer weten over het Halvezolenpark? Kijk dan hier:

<https://waalwijk.gemeentedocumenten.nl/Docs/Entente/Van%20spoorlijn%20naar%20Halvezolenpark.pdf>

16. **Stoomschoenenfabriek.** Een klein stukje van het fietspad af is aan de Stationsstraat 115 de gevel van de Stoomschoenenfabriek A.H. Schijndel te zien met daarnaast een directeurswoning en de gevel van Chromlederfabriek Van Dooren De Greeff. In 1910 was dit een van de modernste schoenfabrieken van Nederland en met 150 werknemers het grootste bedrijf van Waalwijk. In 1965 sloot de fabriek haar deuren en nu is het een appartementengebouw.

Wil je meer weten over deze fabriek? Lees dan dit venster van de Canon van Waalwijk:

<https://www.canonvannederland.nl/nl/noord-brabant/waalwijk/hard-tegen-hard>

Streekarchief Langstraat Heusden Altena

17. **Wachtpost 25, Stopplaats Besoijensche Steeg.** Sprangseweg 1. Wachterswoning met wachtkamer.

Sprang-Capelle

18. **Wachtpost 22, Stopplaats Nieuwevaart.** Wendelnesseweg-Oost 2. Wachterswoning met wachtkamer aan de noordkant van het fietspad.
19. **Wachtpost 21, Stopplaats Vrouwkensvaart.** Wachterswoning midden in het weiland aan de Vrouwkensvaartsestraat 5a.

Waspik

20. **Kunstwerk Ode aan de Zandrug.** Zeven weken lang heeft Sannah Belzer samen met vrijwilligers van heemkundekring Op 't Goede Spoor en Platform Waspik aan het kunstwerk 'Ode aan de Zandrug' gebouwd. Het gaat over de zandrug die hier ligt. Deze zandrug lag hoog en droog en was daarom vroeger aantrekkelijk om te gaan wonen. Op een kaart uit 1895 zijn de kronkels van de hoogtelijnen die het verschil in hoogte tussen de zandrug en de omgeving bepaalden goed te zien. Deze kronkels en lijnen komen terug in het kunstwerk. Ze zijn uitgevoerd in beton zodat er een metersgrote driedimensionale kaart ontstaat. Op de kaart staan ook namen van oude gehuchten. In het beton zit kleurstof en elke laag heeft een andere kleur. Op de bovenste laag is gewerkt met mica waardoor er een mooie schittering ontstaat door de zon.
21. **Wachtpost 20.** Spoorstraat 2. Wachterswoning aan de zuidkant van het fietspad.
22. **Wachtpost 19.** Stadhoudersdijk 21. Wachterswoning aan de noordkant van het fietspad.

Raamsdonk

23. **Kunstwerk Footprint.** Het kunstwerk FOOTPRINT van Harald Vlugt staat op het platteland bij Raamsdonk. Twee keer twee schoenzolen vormen samen een poort met als doorgang het Halvezolenpad. De schoenzolen verwijzen naar de schoen- en lederindustrie. Wie goed kijkt kan in de zolen de stoomlocomotief herkennen die vroeger over de spoorlijn heeft gereden. Ook het voor deze regio zo typische slagenlandschap, smalle stroken land met diepe sloten ertussen, is in het ontwerp te onderscheiden. Het kunstwerk is gemaakt van cortenstaal dat verwijst naar de rails van de voormalige spoorlijn.

Meer weten over de geschiedenis van het gebied rond de Langstraatspoorlijn? Kijk op www.halvezolenroute.nl. Ook in de app van Brabant vertelt is informatie te vinden bij de Halvezolenroute.

